

**Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej
w latach 2020–2023
okiem organizacji pacjenckiej**

Listopad 2024

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

4 lutego 2020 roku Rada Ministrów, w drodze uchwały, przyjęła Narodową Strategię Onkologiczną (NSO) – program wieloletni na lata 2020–2030, którego założeniem było wprowadzenie kompleksowych zmian w polskiej onkologii.

Jako nadrzędny cel NSO wskazano wzrost odsetka osób przeżywających 5 lat od zakończenia terapii onkologicznej. Należy zwrócić uwagę, że tak skonstruowany cel jest niezgodny ze standardowymi odpowiednikami w analizach opieki onkologicznej. W słowniku National Cancer Institute określa się termin przeżycia 5-letniego jako odsetek osób, które przeżyły 5 lat od diagnozy lub rozpoczęcia leczenia. Z takich interpretacji korzystają również eksperci z Narodowego Instytutu Onkologii oraz z Krajowego Rejestru Nowotworów. Nie jest zatem jasne, w jaki sposób tak niestandardowo zdefiniowany wskaźnik będzie mierzony, a w szczególności, co będzie punktem granicznym zakończenia terapii¹. Onkofundacja Alivia już w 2020 roku, w swoim stanowisku dot. NSO, wskazywała na zatrważającą jakość dokumentu, w którym brak precyzyjnego określenia celów nadrzędnych związanych z ograniczeniem zachorowań i poprawę skuteczności leczenia²

NSO obejmuje 5 obszarów zadań, a kluczową rolę przypisuje się poprawie organizacji systemu opieki onkologicznej poprzez wdrożenie Krajowej Sieci Onkologicznej (KSO). Samo stworzenie Sieci i próba wdrożenia modelu kompleksowej i skoordynowanej opieki onkologicznej zasługują na docenienie. Jednak założenia ustawy o KSO oraz jej finalny kształt podlegały w ostatnich latach znaczącej krytyce³, którą wzmacniał nieudany pilotaż.

W poniższych tabelach zestawiono stopień wykonania poszczególnych zadań, zaplanowanych do realizacji na lata 2020–2023 według raportów Ministerstwa Zdrowia ze stanem realizacji według analizy Onkofundacji Alivia. W opracowaniu odniesiono się do następujących dokumentów źródłowych:

- Uchwała Rady Ministrów z dnia 4 lutego 2020 r. w sprawie przyjęcia programu wieloletniego pn. Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020–2030⁴,
- Sprawozdania z realizacji NSO w latach 2020–2023⁵,
- Uchwały Rady Ministrów zmieniających uchwałę w sprawie przyjęcia programu wieloletniego pn. Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020–2030^{6,7,8}.

Onkofundacja Alivia w swojej ocenie wskazuje na dość dobrą realizację zadań z obszaru inwestycji w kadry, gdzie zrealizowano 8 z 12 zaplanowanych do wykonania zadań (67%). W obszarze inwestycji w naukę i innowacje zrealizowano 6 z 10 zadań (60%). Bardzo źle i źle przedstawia się sytuacja w obszarach Inwestycji w system opieki onkologicznej, gdzie zrealizowano 5 z 17 zaplanowanych działań (29%), obszarze prewencji wtórnej (badania przesiewowe) – odpowiednio 5 z 15 działań (33%) oraz inwestycji w edukację – odpowiednio 5 z 11 zadań (45%).

¹ https://alivia.org.pl/wp-content/uploads/sites/10/2023/09/ALIVIA_oncoindex_raport_2023.pdf

² <https://alivia.org.pl/aktualnosci/zatrwarzajaca-jakosc-narodowej-strategii-onkologicznej/>

³ <https://federacjaonkologiczna.pl/tag/kso/>

⁴ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20200000189>

⁵ <https://www.gov.pl/web/zdrowie/narodowa-strategia-onkologiczna-nso>

⁶ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20210001199>

⁷ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220001262>

⁸ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220000814>

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej
Tabela 1.
Narodowa Strategia Onkologiczna – obszary zadań

Obszar	Cel	Poziom realizacji
Inwestycja w kadry	Poprawa sytuacji kadrowej i jakości kształcenia w dziedzinie onkologii	Ogółem zadań: 12 Liczba zadań pierwotnie zaplanowanych do realizacji do końca 2023: 12 Terminy dla 8 zadań zostały zmienione Liczba zadań zrealizowanych: 8 w tym 5 zrealizowano z opóźnieniem Stopień realizacji 67%
Inwestycje w edukację – prewencja pierwotna i styl życia	Ograniczenie zachorowalności na nowotwory przez redukcję czynników ryzyka, inwestycje w edukację i profilaktykę pierwotną	Ogółem zadań: 14 Liczba zadań pierwotnie zaplanowanych do realizacji do końca 2023: 9 Terminy dla 7 zadań zostały zmienione Liczba zadań zrealizowanych: 4 w tym 2 zrealizowano z opóźnieniem Stopień realizacji 45%
Inwestycje w pacjenta, prewencja wtórna	Poprawa skuteczności profilaktyki wtórnej poprzez zwiększenie poziomu zgłaszalności na badania przesiewowe oraz poprawa jakości tych badań. Wskazane działania służą podniesieniu skuteczności badań przesiewowych w kierunku nowotworów jelita grubego, piersi, szyjki macicy, płuca.	Ogółem zadań: 23 Liczba zadań pierwotnie zaplanowanych do realizacji do końca 2023: 15 Terminy dla 7 zadań zostały zmienione Liczba zadań zrealizowanych: 5 Stopień realizacji 33%

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

Obszar	Cel	Poziom realizacji
Inwestycje w naukę i innowacje	Zwiększenie potencjału badań naukowych i projektów innowacyjnych w Polsce stworzenie sieci biobanków onkologicznych oraz poszerzenie analizy danych w rejestrach medycznych. Zwiększenie dostępności refundowanych terapii onkologicznych	Ogółem zadań: 14 Liczba zadań pierwotnie zaplanowanych do realizacji do końca 2023: 10 Terminy dla 4 zadań zostały zmienione Liczba zadań zrealizowanych: 6 Stożenie realizacji 60%
Inwestycje w system opieki onkologicznej	Poprawa organizacji systemu opieki onkologicznej poprzez zapewnienie pacjentom dostępu do najwyższej jakości procesów diagnostyczno-terapeutycznych oraz kompleksowej opieki na całej „ścieżce pacjenta”. Wyrównanie poziomu opieki onkologicznej na poziomie regionalnym.	Ogółem zadań: 31 Liczba zadań pierwotnie zaplanowanych do realizacji do końca 2023: 17 Terminy dla 14 zadań zostały zmienione Liczba zadań zrealizowanych: 5 Stożenie realizacji 29%

Tabela 2.

Zadania w części 1 – inwestycja w kadry – terminy i stopień realizacji

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1-5)	Stan wykonania wg Alivia	Pierwotnie planowany termin realizacji	Czy nastąpiła zmiana terminu realizacji?*
1.1	Nowe standardy kształcenia lekarzy w zakresie onkologii	5	Zrealizowano z opóźnieniem	2021	Tak
1.2	Zmiany w Lekarskim i Lekarsko-Dentystycznym Egzaminie końcowym	Brak danych	Zrealizowano z opóźnieniem	2020	Tak

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1–5)	Stan wykonania wg Alivia	Pierwotnie planowany termin realizacji	Czy nastąpiła zmiana terminu realizacji?*
1.3	Zmiany w Lekarskim i Lekarsko-Dentystycznym Egzaminie końcowym	Brak danych	Zrealizowano	2021	Nie
1.4	Zmiana programów specjalizacji w dziedzinach onkologicznych, medycyny rodzinnej i medycyny pracy	5	Zrealizowano z opóźnieniem	2021	Tak
1.5	Kampania informacyjna i promocyjna wyboru onkologii wśród studentów medycyny	1	Brak realizacji	2021	Tak
1.6	Kampania informacyjna dedykowana podmiotom leczniczym o zwiększeniu liczby miejsc szkoleniowych związanych z onkologią	Brak danych	Brak danych	2022	Brak danych
1.7	Nowe standardy kształcenia pielęgniarek i położnych	3	Brak realizacji	2023	Tak
1.8	Modyfikacja programów szkoleń specjalizacyjnych dla pielęgniarek i położnych	5	Zrealizowano	2023	Nie
1.9	Wprowadzenie katalogu podlegających certyfikacji umiejętności zawodowych lekarzy	5	Zrealizowano z opóźnieniem	2020	Tak
1.10	Certyfikacja umiejętności związanych z onkologią	5	Zrealizowano z opóźnieniem	2021	Tak
1.11	Zmiana programu stażu podyplomowego dla lekarzy	5	Zrealizowano	2021	Tak
1.12	Opracowanie programu kształcenia podyplomowego dla psychoonkologów, koordynatorów opieki onkologicznej, specjalistów fizyki medycznej, techników elektroradiologii	5	Brak realizacji	2023	Nie

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej**Realizacja wybranych zadań:**

- W obszarze **Inwestycja w kadry zrealizowano 8 z 12 zadań** zaplanowanych do realizacji w latach 2020–2023, w tym 5 z opóźnieniem.
- W przypadku **zadania 1.5** obejmującego prowadzenie kampanii informacyjnej i promocyjnej wyboru onkologii wśród studentów medycyny, w 2022 roku zaraportowano jego pełną realizację. Prowadzono wtedy intensywną kampanię promującą onkologię wśród studentów medycyny „Onkologia – włącz medyczną pasję”. W sprawozdaniu za 2022 rok nie podano, czy przeprowadzono ocenę skuteczności kampanii i jaka była efektywność wydatkowania na ten cel środków publicznych. Podjęto jednak decyzję o kontynuowaniu kampanii w kolejnych latach. W związku z niepowodzeniem w wyłonieniu wykonawcy kampanii w 2023 roku stopień wykonania określono jako 1 na 5.
- Do końca 2023 roku zaplanowano realizację **zadania 1.7** obejmującego opracowanie nowych standardów kształcenia pielęgniarek i położnych, jednak nie zostało ono zrealizowane w planowanym terminie.
- **Zadanie 1.12** obejmujące opracowanie programu kształcenia podyplomowego dla psychoonkologów, koordynatorów opieki onkologicznej, specjalistów fizyki medycznej oraz techników elektroradiologii Ministerstwo Zdrowia sprawozdało jako realizowane 5/5, podczas gdy w tym samym raporcie wskazano, że nie zakończono prac nad opracowaniem programów kształcenia podyplomowego dla psychoonkologów i koordynatorów opieki onkologicznej.

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej
Tabela 3.
Zadania w części 2 – inwestycja w profilaktykę pierwotną – terminy i stopień realizacji

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1-5)	Stan wykonania wg Alivia	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
2.1	Wprowadzenie zajęć o zdrowiu w ramach powszechnej edukacji	4	Brak realizacji celu pierwotnego	2020	Tak
2.2	Edukacyjny Program dla Zdrowia w Szkołach	5	Zrealizowano	2022	Tak
3.1	Zwiększenie zasięgu kampanii społecznych promujących postawy prozdrowotne	4	Brak realizacji celu pierwotnego	Zadanie ciągłe	-
3.2	Programy edukacyjne i kampania społeczna na temat szczepienia przeciwko HPV	5	Zrealizowano z opóźnieniem	2021	Tak
4.1	Wprowadzenie refundacji szczepień przeciwko HPV - dziewczęta	5	Zrealizowano z opóźnieniem	2021	Tak
4.2	Wprowadzenie refundacji szczepień przeciwko HPV - chłopcy	5	Zrealizowano	2026	-
5.1	Standardy żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży oraz standardy żywienia pacjentów w szpitalach	4	Brak realizacji celu pierwotnego	2021	Tak
5.2	Wprowadzenie tzw. opłaty cukrowej	5	Zrealizowano	2020	Nie
6.1	Modyfikacja programu profilaktyki chorób odtytoniowych	5	Brak realizacji celu pierwotnego	2021	Tak
6.2	Wprowadzenie Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym	4	Brak realizacji celu pierwotnego	2023	Tak
6.3	Wprowadzenie obowiązku wywiadu w kierunku palenia w szpitalach onkologicznych	-	-	2025	-

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1–5)	Stan wykonania wg Alivia	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
6.4	Systematyczny wzrost podatku akcyzowego na wyroby tytoniowe	Brak danych	Brak danych	Zadanie ciągłe	-
7.1	Wprowadzenie badań okresowych odnoszących się do stylu życia	5	Brak realizacji	2023	Nie
7.2	Szkolenia kadr medycznych w zakresie profilaktyki pierwotnej	5	Brak realizacji	2024	-

Realizacja wybranych zadań:

- W obszarze Inwestycja w profilaktykę pierwotną celem jest ograniczenie zachorowalności na nowotwory przez redukcję czynników ryzyka oraz inwestycje w edukację i profilaktykę.
- **Zrealizowano tylko 4 z 9 zadań zaplanowanych do realizacji w latach 2020–2023**, w tym 2 z opóźnieniem oraz jedno zadanie zaplanowane na 2026 rok.
- W zakresie realizacji **zadania 2.1** dotyczącego wprowadzenia zajęć o zdrowiu w ramach powszechnej edukacji, decyzję o zakresie realizacji edukacji zdrowotnej pozostawiono wychowawcom. Wyprodukowano i zaplanowano dostarczenie do szkół podstawowych po 2 egzemplarze gry planszowej „Piramida Zdrowia” oraz opracowano materiały edukacyjne dla uczniów szkół podstawowych. Należy wskazać, że takie ujęcie edukacji zdrowotnej jest mało precyzyjne i wręcz niemożliwe do monitoringu.
- **Zadanie 3.1** „Począwszy od 2020 r. zwiększymy zasięg kampanii społecznych o 50% przez standaryzację i intensyfikację działań mających na celu edukację prozdrowotną i promocję zdrowego stylu życia, w zakresie: - promocji aktywności fizycznej i zdrowych wyborów żywieniowych, - promocji życia wolnego od tytoniu, - zwiększania świadomości skutków promieniowania UV” - otrzymało ocenę realizacji 4/5. W uzasadnieniu jednak nie ma żadnej informacji o realizacji celu pierwotnego- zwiększeniu zasięgu kampanii o 50%. Istnieje ryzyko, że Ministerstwo Zdrowia prowadząc kampanię i wydając publiczne pieniądze, nie przeprowadziło analizy jej efektywności.

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

- **Zadania 3.2 i 4.1**, odnoszące się do wprowadzenia refundacji szczepień przeciwko HPV u dziewcząt oraz przygotowania programów edukacyjnych i kampanii społecznej na temat szczepienia przeciwko HPV, zrealizowano z opóźnieniem. Do końca 2023 roku zaszczepiono 157 463 osoby z roczników 2010, 2011⁹ co stanowiło 15,89% populacji docelowej. Należy wskazać, że w krajach takich jak Niemcy, Portugalia, Hiszpania, Szwecja oraz Norwegia wyszczepialność wynosi ponad 90%¹⁰. W ocenie Onkofundacji Alivia istnieje uzasadnione ryzyko braku realizacji mało ambitnego celu NSO zdefiniowanego, jako wyszczepienie do końca 2028 roku przynajmniej 60% dziewcząt i chłopców w wieku dojrzewania.
- **Zadania 6.1 i 6.2** związane odpowiednio z modyfikacją programu profilaktyki chorób odtytoniowych oraz wprowadzeniem Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym w ocenie Onkofundacji Alivia nie zostały zrealizowane. Mimo trudności z dostępem do pełnych informacji ustaliliśmy, że w Polsce obecnie funkcjonują jedynie trzy placówki realizujące Program Profilaktyki Chorób Odtytoniowych.
- **Zadanie 7.2** – Szkolenia kadr medycznych w zakresie profilaktyki pierwotnej Ministerstwo Zdrowia zaraportowało jako zrealizowane. Wg sprawozdania z 2023 szkolenia odbywały się w formie online (6 szkoleń) oraz stacjonarnie (4 szkolenia). Na indywidualne prośby uczestników dopuszczono również możliwość realizacji szkolenia w trybie off-line, z wykorzystaniem nagranych materiałów edukacyjnych. Łącznie w szkoleniach uczestniczyło 516 osób, co stanowi niewielki odsetek kadr medycznych.

⁹ <https://ezdrowie.gov.pl/portal/home/badania-i-dane/raport-o-szczepieniach-przeciwko-wirusowi-brodawczaka-ludzkiego-hpv>

¹⁰ <https://pulsmedycyny.pl/medycyna/onkologia/w-szwecji-i-portugalii-przeciw-hpv-zaszczepiono...>

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej
Tabela 4.
Zadania w części 3 – inwestycja w profilaktykę wtórną – terminy i stopień realizacji

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1-5)	Stan wykonania wg Alivia	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
8.1	Wprowadzenie narzędzi motywacyjnych dla zespołów POZ związanych z prowadzeniem profilaktyki onkologicznej	5	Zrealizowano	2021	Tak
8.2	Wprowadzenie narzędzi motywacyjnych dla zespołów medycyny pracy związanych z prowadzeniem profilaktyki onkologicznej	5	Brak realizacji	2022	Tak
8.3	Wprowadzenie badań okresowych/wywiadu w ramach POZ lub medycyny pracy odnoszących się do udziału w onkologicznych badaniach przesiewowych	5	Brak realizacji	2023	Nie
8.4	Nałożenie na zespoły POZ obowiązku objęcia populacji z grup podwyższonego ryzyka badaniami przesiewowymi	5	W trakcie realizacji	2024	-
9.1	Stworzenie podstaw do funkcjonowania Centrów Zdrowia Publicznego (podmiotów ukierunkowanych na profilaktykę pierwotną)	2	Brak realizacji	2022	Tak
9.2	Włączenie Centrów Zdrowia Publicznego do aktywnego zapraszania Polaków na badania przesiewowe	4	W trakcie realizacji	2024	-
10.1	Przeprowadzenie pilotażu metod zwiększania udziału w badania profilaktycznych mammograficznych i cytologicznych	-	Odstąpiono od realizacji zadania	2020	Odstąpiono od realizacji zadania

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1-5)	Stan wykonania wg Alivia	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
10.2	Wykorzystanie i rozwój innowacyjnych form w komunikacji z pacjentem, m.in. komunikacji elektronicznej, mediów społecznościowych, Internetowego Konta Pacjenta (IKP)	3	W trakcie realizacji- opóźnienie	2021	Nie
10.3	Prowadzenie kampanii społecznych i działalności infolinii dotyczących badań przesiewowych	5	Brak realizacji celu pierwotnego	2020	Tak
10.4	Opracowywanie rozwiązań prawnych i informatycznych zapewniających pełną wiedzę o realizowanych w Polsce badaniach przesiewowych	2	W trakcie realizacji- opóźnienie	2023	Tak
10.5	Opracowanie rozwiązań pozwalających na egzekwowanie obowiązku raportowania prowadzenia badań przesiewowych	3	W trakcie realizacji	2024	-
11.1	Poszerzenie pilotażu badań HPV-DNA	5	Brak realizacji celu pierwotnego	2020	Tak
11.2	Wprowadzenie testu FIT jako alternatywy dla kolonoskopii	3	Brak realizacji	2021	Tak
11.3	Wprowadzenie finansowania przez NFZ opieki nad rodzinami wysokiego, dziedzicznie uwarunkowanego ryzyka zachorowania na wybrane nowotwory złośliwe	5	Zrealizowano	2022	Nie
11.4	Wprowadzenie finansowania przez NFZ badań przesiewowych w kierunku wykrywania raka jelita grubego	5	Zrealizowano	2022	Nie
11.5	Prowadzenie programu badań w kierunku wykrywania raka płuca	5	W trakcie realizacji	2024	-

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1-5)	Stan wykonania wg Alivia	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
12.1	Wprowadzenie obowiązku stosowania mammografów cyfrowych w ramach badań przesiewowych dla raka piersi	5	Zrealizowano	2023	Nie
12.2	Kontrola jakości badań mammograficznych	5	Zrealizowano	2022	Nie
12.3	Wprowadzenie obowiązku stosowania endoskopów wysokiej rozdzielczości w badaniach kolonoskopowych	-	-	2028	-
12.4	Kontrola jakości badań cytologicznych	3	Realizacja częściowa	2022	Nie
12.5	Prowadzenie programów szkoleniowych (dobrowolna certyfikacja kolposkopistów / cytodiagnostów)	5	-	2024	-
12.6	Wprowadzenie obowiązkowej certyfikacji kolposkopistów i cytodiagnostów	-	-	2025	-
12.7	Koordinowanie i monitorowanie jakości profilaktyki, szczególnie w kierunku nowotworów: piersi, szyjki macicy oraz jelita grubego	4	Brak realizacji	Zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej**Realizacja wybranych zadań:**

- *W obszarze Inwestycja w profilaktykę wtórną celem jest poprawa skuteczności profilaktyki wtórnej poprzez zwiększenie poziomu zgłaszalności na badania przesiewowe oraz poprawa jakości tych badań.*
- **Zrealizowano zaledwie 5 z 15 zadań** zaplanowanych **do realizacji w latach 2020–2023.**
- **Zadanie 8.2.** Pierwotne brzmienie „W 2022 r. wdrożymy narzędzia motywacyjne dla zespołów medycyny pracy mające na celu objęcie pracowników z grup podwyższonego ryzyka badaniami przesiewowymi”, Uchwałą Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2022 r. zmieniono na: „Wdrożenie narzędzi motywacyjnych dla zespołów medycyny pracy mające na celu objęcie pracowników z grup podwyższonego ryzyka badaniami przesiewowymi”. Zaraportowane działania, w tym m.in. przygotowanie i upowszechnianie wytycznych nie są narzędziami motywacyjnymi, podczas gdy w pierwotnej treści zadania zaplanowano wdrożenie narzędzi motywacyjnych. Ponadto nie wiadomo jaką grupę objęty wskazane w sprawozdaniu szkolenia oraz jakie są narzędzia monitorowania przestrzegania wytycznych.
- **Zadanie 8.3** o treści: „Do 2023 r. wprowadzimy badania okresowe realizowane w ramach podstawowej opieki zdrowotnej lub medycyny pracy, uwzględniające wywiad w kierunku udziału w przesiewowych badaniach profilaktycznych w kierunku nowotworu piersi, nowotworu jelita grubego, nowotworu szyjki macicy, jak również chorób odytoniowych i raka płuca, a także nowotworów skóry (badanie dermatoskopowe)” w ocenie Onkofundacji Alivia nie zostało zrealizowane. W sprawozdaniu za 2023 rok zaraportowano wprowadzenie zmian w zakresie regulacji odnoszących się do zasad sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami, w ramach których lekarz medycyny pracy będzie mógł skierować pracownika, za jego zgodą, do udziału w odpowiednim programie zdrowotnym lub programie polityki zdrowotnej. Przyjęcie regulacji prawnych w zakresie możliwości skierowania pracownika na badania nie jest równoznaczne z wprowadzeniem badań okresowych w ww. zakresie.
- **Zadanie 10.3.** „Od 2020 r. zintensyfikujemy kampanie społeczne i działalność infolinii (NFZ/ ośrodki onkologiczne) ukierunkowane na zwiększenia świadomości Polaków w zakresie korzyści z przeprowadzania regularnych badań przesiewowych. W 2021 r. zostanie przeprowadzona ewaluacja skuteczności działań promocyjnych”. Założony pierwotnie cel nie został zrealizowany – brak oceny efektywności i ewaluacji wdrożonych działań.
- **Zadanie 11.1.** “W 2020 r. rozszerzymy pilotaż badań HPV-DNA na kolejne ośrodki. Do końca 2022 wprowadzimy do “Programu Profilaktyki raka szyjki macicy” test HPV – DNA.” Pilotaż realizowany był tylko w jednym ośrodku- Narodowym Instytucie Onkologii, zatem pierwotny zapis o rozszerzeniu pilotażu

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

o kolejne ośrodki nie został zrealizowany. Ponadto do końca 2023 roku test HPV-DNA nie został wprowadzony do Programu Profilaktyki raka szyjki macicy.

- **Zadanie 11.2:** „W 2021 wprowadzimy test FIT jako test alternatywny dla kolonoskopii (drugi wybór dla osób niewyrażających zgody na kolonoskopię ad hoc)”. Pierwotny cel nie został zrealizowany, na koniec 2023 roku jego wykonanie było opóźnione o dwa lata.
- **Zadanie 12.7:** „W latach 2020–2030 będziemy na szczeblu centralnym koordynować i monitorować jakość profilaktyki, szczególnie w kierunku nowotworów: piersi, szyjki macicy oraz jelita grubego”. Aktualnie na szczeblu centralnym nie funkcjonuje program koordynacji i monitorowania jakości profilaktyki wtórnej.

Tabela 5.
Zadania w części 4 – Inwestycje w naukę i innowacje – terminy i stopień realizacji

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ	Stan rzeczywisty	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
13.1	Opracowanie i wdrożenie kompleksowych rozwiązań legislacyjnych dotyczących badań klinicznych	5	Zrealizowano	2021	Tak
13.2	Nowelizacja prawa farmaceutycznego, w celu częściowego publicznego udostępnienia bazy Centralnej Ewidencji Badań Klinicznych (CEBK)	-	Odstąpiono od realizacji	2020	-
13.3	Promocja wyszukiwarki badań klinicznych prowadzonej przez Europejską Agencję Leków	5	W trakcie realizacji	2022	Tak
13.4	Promowanie badań klinicznych	3	W trakcie realizacji	2021	Nie
13.5	Utworzenie co najmniej 4 nowych ośrodków badań wczesnych faz w onkologii	5	Zrealizowano	2022	Nie

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ	Stan rzeczywisty	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
13.6	Wspieranie rozwoju Centrów Badań Klinicznych przy wybranych ośrodkach akademickich i ośrodkach w ramach KSO	5	Zrealizowano	2023	Nie
13.7	Stworzenie preferencyjnych warunków dla powstawania i rozwoju podmiotów badawczych prowadzących badania kliniczne	5	Zrealizowano	2024	-
14.1	Realizacja projektu szkoleniowego pt. „Akademia Badań Klinicznych – rozwój kompetencji badawczych w podmiotach leczniczych świadczących usługi szpitalne oraz lekarzy zatrudnionych w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej”	5	Zrealizowano	2022	Nie
14.2	Stworzenie Sieci Centrów Medycyny Cyfrowej wspomagającej ośrodki z pkt. 13.6 w zarządzaniu big data, w tym udostępnianiu danych omicznych	5	Zrealizowano	2024	-
14.3	Opracowanie i wdrożenie rozwiązań legislacyjnych dotyczących biobankowania	3	Brak realizacji	2021	Tak
15.1	Uruchomienie postępowań konkursowych/grantowych wspierających projekty badawczo–naukowe w onkologii	-	-	2029	-
16.1	Wprowadzenie rozwiązań legislacyjnych umożliwiających skrócenie czasu dostępu chorych do innowacyjnych terapii.	5	Zrealizowano	2020	Nie
16.2	Wypracowanie zasad gromadzenia i analizy danych dotyczących skuteczności innowacyjnych terapii stosowanych w Polsce.	0	Brak realizacji	2022	Tak
16.3	Rozszerzanie wykazu leków refundowanych	5	Zrealizowano	Zadanie ciągłe	-

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej
Tabela 6.
Zadania w części 5–Inwestycje w system opieki onkologicznej– terminy i stopień realizacji

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1–5)	Stan rzeczywisty	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
17.1	Wdrożenie KSO	3	Brak realizacji	2022	Tak
17.2	Wdrożenie modelu "Cancer units" dla raka płuca oraz nowotworów ginekologicznych i urologicznych	2	Brak realizacji	2020	Tak
17.3	Wdrożenie modelu "Cancer units" dla nowotworów wieku dziecięcego	1	Brak realizacji	2021	Tak
17.4	Wdrożenie modelu "Cancer units" dla nowotworów rzadkich u dorosłych	0	Brak realizacji	2023	Tak
18.1	Opracowanie standardów akredytacyjnych dla pracowni/zakładów patomorfologii i przygotowanie zakładów patomorfologii oraz wizytatorów do obowiązkowej akredytacji	5	Zrealizowano	2020	Tak
18.2	Obowiązkowa akredytacja dla zakładów patomorfologii	5	Zrealizowano	2022	Tak
18.3	Opracowanie standardów akredytacyjnych dla zakładów diagnostyki genetycznej i przygotowanie zakładów diagnostyki genetycznej oraz wizytatorów do obowiązkowej akredytacji	0	Brak realizacji	2023	Tak
18.4	Obowiązkowa akredytacja zakładów diagnostyki genetycznej	-	-	2026	-
19.1	Opracowywanie i wprowadzenie wytycznych postępowania diagnostyczno- terapeutycznego i standardów organizacyjnych w kluczowych nowotworach złośliwych	4	Brak realizacji	2021	Tak

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1-5)	Stan rzeczywisty	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
19.2	Zapewnienie efektywnych mechanizmów kontrolnych do weryfikacji przestrzegania standardów i wytycznych postępowania diagnostyczno-terapeutycznego (zasoby kadrowe i narzędzia informatyczne)	1	Brak realizacji	2022	Tak
19.3	Opracowanie i wprowadzenie procedur diagnostyczno-terapeutycznych i standardów organizacyjnych w radiologii interwencyjnej i leczeniu małoinwazyjnym nowotworów	1	Brak realizacji	2023	Tak
19.4	"Opracowywanie i wprowadzenie wytycznych postępowania diagnostyczno- terapeutycznego w okresie przejściowym z wieku dziecięcego w wiek dorosły"	1	Brak realizacji	2021	Tak
20.1	Mapy potrzeb zdrowotnych dla rehabilitacji, opieki paliatywnej i hospicyjnej dla pacjentów onkologicznych	4	Zrealizowano	2022	Tak
20.2	Budowa sieci ośrodków opieki rehabilitacyjnej w ramach KSO	-	-	2024	-
20.3	Budowa sieci ośrodków opieki paliatywnej i hospicyjnej w ramach KSO	-	-	2026	-
20.4	Utworzenie zespołów konsultacyjnych medycyny paliatywnej w ośrodkach w sieci KSO	-	-	2026	-
20.5	Rozszerzenie opieki psychologicznej w ośrodkach w sieci KSO	-	-	2028	-
21.1	Opracowanie i wdrożenie badania ankietowego potrzeb i satysfakcji pacjenta	5	Brak realizacji	2022	Tak

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1-5)	Stan rzeczywisty	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
21.2	Poprawa skuteczności uśmierzania bólu pacjentów onkologicznych w ramach POZ	-	-	2024	-
21.3	Zapewnienie mechanizmów dla poprawy dostępu do opieki domowej, w tym w ramach wolontariatu	-	-	2025	-
21.4	Działania na rzecz poprawy wyników leczenia dzieci i młodzieży z wykrytymi nowotworami, kontroli jakości opieki onkologicznej	5	Zrealizowano	2022	Nie
21.5	Finansowanie zakupu endoprotez dla dzieci chorych na nowotwory kości	5	Zrealizowano	2022	Nie
21.6	Ułatwienie dostępu do konsultacji doradców społecznych w ramach KSO i poprawa dostępu do pomocy społecznej dla pacjentów	5	Brak realizacji	2023	Nie
22.1	Utrzymywanie i rozwój KRN oraz baz danych dla badań przesiewowych raka jelita grubego i bazy danych dotyczących opieki nad pacjentami z rakiem płuca	5	-	2030	Zadanie stałe
22.2	Tworzenie, utrzymywanie i wspieranie rozwoju rejestrów narządowych oraz rejestrów badań przesiewowych	5	-	2030	Zadanie stałe
22.3	Uruchomienie Narodowego Portalu Onkologicznego dla pacjentów i pracowników medycznych	3	Brak realizacji	2022	Tak
23.1	Inwestycje infrastrukturalne oraz modernizacja istniejących podmiotów leczniczych	2	-	Zadanie stałe	Zadanie stałe

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

Numer zadania	Zadanie	Stopień wykonania wg raportów MZ (skala 1-5)	Stan rzeczywisty	Pierwotnie planowany termin realizacji	Zmiana terminu realizacji?
23.2	Inwestycje w uzupełnienie i wymianę wyeksploatowanych wyrobów medycznych	5	-	Zadanie stałe	Zadanie stałe
23.3	Inwestycje w aparaturę i sprzęt medyczny dla zakładów patomorfologii	-	-	2023-2026	-
23.4	Inwestycje w aparaturę i sprzęt medyczny dla zakładów diagnostyki genetycznej	-	-	2024-2026	-
23.5	Inwestycje w wyposażenie/doposażenie w aparaturę i sprzęt medyczny zakładów radiologii interwencyjnej	-	-	2023-2026	-

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej**Realizacja wybranych zadań:**

- *W obszarze Inwestycje w system opieki onkologicznej celem jest poprawa organizacji systemu opieki onkologicznej przez zapewnienie pacjentom dostępu do najwyższej jakości procesów diagnostyczno–terapeutycznych oraz kompleksowej opieki na całej „ścieżce pacjenta”.*
- **Zrealizowano tylko 5 z 17 zadań zaplanowanych do realizacji w latach 2020–2023.**
- *Wdrożenie KSO zaplanowano jako **zadanie 17.1** w pierwotnym brzmieniu : „Do końca 2022 r. wdrożymy KSO, ustanawiającą nowe struktury organizacji i zarządzania opieką onkologiczną. W ramach KSO dokonana zostanie hierarchizacja ośrodków leczniczych, ustanowiona w oparciu o stopień referencyjności, odzwierciedlający poziom wyspecjalizowania oraz zakres przypisanych obowiązków i zadań. Podmiotem odpowiedzialnym za koordynację opieki onkologicznej w woj. zostaną WOK, pozostające w ścisłej współpracy z jednostkami o niższym stopniu referencyjności”. Na dzień 31.12.2023 roku trwały prace przygotowawcze do wdrożenia Sieci, a opóźnienie wynosiło 1 rok.*
- **Zadanie 17.2:** *„Do końca 2020 r. wdrożymy nowy model organizacyjny opieki nad pacjentami („Cancer Units”) dla kluczowych nowotworów: płuca, jelita grubego, nowotworów ginekologicznych i urologicznych”. Do końca 2023 roku nie wdrożono nowego modelu organizacyjnego dla nowotworów: płuca, nowotworów ginekologicznych i urologicznych (opóźnienie o 3 lata).*
- **Zadanie 19.1:** *„Do końca 2021 r. opracujemy i wprowadzimy wytyczne postępowania diagnostyczno–terapeutycznego i standardy organizacyjne w kluczowych nowotworach złośliwych, opierające się na uznanych dowodach naukowych i uwzględniające bieżące warunki finansowania świadczeń zdrowotnych ze środków publicznych” nie zostało zrealizowane. Przesunięto termin realizacji na 2023 rok. Na koniec 2023 roku opóźnienie w stosunku do pierwotnie zaplanowanej daty wykonania sięgało 2 lat.*
- **Zadanie 19.3:** *„Do końca 2023 r. opracujemy i wprowadzimy procedury diagnostyczno–terapeutyczne i standardy organizacyjne w radiologii interwencyjnej i leczeniu małoinwazyjnym nowotworów” nie zostało zrealizowane w pierwotnie zaplanowanym terminie.*
- **Zadanie 21.1:** *„Do końca 2022 r. opracujemy i wdrożymy badania ankietowe potrzeb i satysfakcji pacjenta onkologicznego wykonywane w placówkach onkologicznych udzielających świadczeń w trybie stacjonarnym i ambulatoryjnym, w tym w zakresie formy udzielonej pomocy społecznej pacjentom onkologicznym po zakończonym leczeniu”. Do końca 2023 roku nie wdrożono badania ankietowego potrzeb i satysfakcji pacjenta onkologicznego.*

Realizacja Narodowej Strategii Onkologicznej w latach 2020–2023 okiem organizacji pacjenckiej

- **Zadanie 21.6:** „Do końca 2023 r. ułatwimy dostęp do konsultacji doradców społecznych, współpracujących z ośrodkami onkologicznymi w ramach projektowanej KSO, co zapewni poprawę dostępu do pomocy społecznej dedykowanej osobom w trakcie leczenia i po przebytej chorobie nowotworowej” w ocenie Onkofundacji Alivia nie zostało zrealizowane. W sprawozdaniu za 2023 rok zaraportowano opracowanie dokumentu pn. „Formy pomocy dla osób długotrwale lub ciężko chorych (na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej)”, który umieszczono na portalu Akademia NFZ oraz na stronie internetowej www.pacjent.gov.pl. Stan realizacji określono jako 5/5. Opracowanie i umieszczenie dokumentu na platformach internetowych nie jest równoznaczne z ułatwieniem dostępu do konsultacji doradców.
- W NSO zaplanowano, jako **zadanie 22.3** uruchomienie, do końca 2022 roku, Narodowego Portalu Onkologicznego oraz umożliwienie pacjentom i pracownikom medycznym uzyskanie dostępu do informacji o sposobie, miejscu, skuteczności diagnostyki i leczenia onkologicznego oraz oceny jakości leczenia w poszczególnych nowotworach u świadczeniodawców”. Mimo zapowiedzi, do dnia 31.12.2023 roku nie udostępniono Narodowego Portalu Onkologicznego.

Autorki: Alicja Fudali, Joanna Frątczak-Kazana, Dorota Korycińska
Warszawa, 13 listopada 2024 roku